

POSTANOWIENIE

Dnia 27 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Małarski (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

w sprawie **K. R.**

oskarżonego o czyn z art. 586 § 1 k.s.h.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 27 września 2022 r.,

skargi obrońcy oskarżonego na wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 15 marca 2022 r., sygn. akt IX Ka 98/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie

z dnia 22 listopada 2021 r., sygn. akt III K 712/19,

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił:

1. oddalić skargę,

**2. obciążyć oskarżonego K. R. kosztami sądowymi
postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

K. R. i U. S. zostali oskarżeni o to, że „w dniu 14 lutego 2014 r. w Warszawie, pełniąc funkcje prezesa zarządu spółki T. SA z/s w W., pomimo powstania warunków uzasadniających według przepisów upadłość spółki w ustawowym terminie nie złożyli wniosku o upadłość spółki T. SA z/s w W. do właściwego Sądu, tj. o czyn z art. 586 §1 ksh”. Wyrokiem z dnia 22 listopada 2021 r., sygn. akt III K 712/19, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie

uniewinnił oboje oskarżonych od zarzucanego im czynu (pkt 1) i obciążył Skarb Państwa kosztami postępowania (pkt 2).

Apelację od powyższego wyroku wniósł prokurator. Zaskarżył go w całości na niekorzyść oskarżonych i zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, poprzez przyjęcie, że opinia biegłego W. D. nie była jednoznaczna, co doprowadziło do przyjęcia, że nie można ustalić w jakiej dacie powstał po stronie oskarżonych obowiązek złożenia wniosku o upadłość T. SA z/s w W., co miało wpływ na uniewinnienie oskarżonych. W oparciu o powyższy zarzut wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i warunkowe umorzenie postępowania prowadzonego przeciwko K. R. i U. S., a w konsekwencji wyznaczenie rocznego okresu próby i orzeczenie od każdego z oskarżonych świadczenia pieniężnego w kwocie 400 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 15 marca 2022 r., sygn. akt IX Ka 98/22, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Skargę w trybie przepisów rozdziału 55a k.p.k. wniósł obrońca oskarżonego K. R.. Obrońca zaskarżył ten wyrok w całości na korzyść oskarżonego i zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 437 § 2 k.p.k., polegające na niesłusznym uchyleniu zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z dnia 22 listopada 2021 r. i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania ze względu na regułę wyrażoną w art. 454 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy:

„a) Sąd Okręgowy w Warszawie nie dokonał całościowej oceny dowodów, a jedynie dokonał tej oceny w sposób wybiórczy i nie ustosunkował się do szeregu istotnych dowodów i okoliczności, a jednocześnie wskazał, że uchyla wyrok na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. przy jednoczesnym uznaniu, iż „zachodzi konieczność przeprowadzenia ponownie postępowania dowodowego w istocie w całości”, podczas gdy w rzeczywistości – jak wynika z uzasadnienia skarżonego wyroku – podstawą uchylenia tego wyroku było naruszenie przez Sąd pierwszej instancji art. 5 k.p.k. i w sytuacji gdy Sąd uchylający wyrok na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. winien zawsze wykazać, że gdyby nie ww. reguła, mogłoby dojść do wyroku

skazującego, co jednoznacznie wskazuje na konieczność analizy przez ten Sąd wszystkich istotnych dowodów i okoliczności (a wcześniej obliguje Sąd do ewentualnego uzupełnienia dowodów poprzez ich przeprowadzenie), a czego Sąd Okręgowy w Warszawie nie uczynił,

b) Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę poza granicami zaskarżenia oraz podniesionych w środku odwoławczym zarzutów (art. 433 § 1 k.p.k.), przy jednoczesnym braku wykazania przesłanek wynikających z art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455 k.p.k.”

W oparciu o powyższe zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu. Obrońca wniósł także o zasądzenie na rzecz skarżącego poniesionych przez niego kosztów postępowania.

W pisemnej odpowiedzi na skargę Zastępcy Prokuratora Rejonowego w Chorzowie wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił ją oddalić.

Jak zasadnie przyjmuje się w orzecznictwie, „określone w art. 539a § 3 k.p.k. podstawy skargi na wyrok kasatoryjny nie uprawniają - co do zasady - Sądu Najwyższego do badania naruszenia przez sąd drugiej instancji przepisów wyznaczających granice rozpoznania środka odwoławczego oraz granice możliwych następstw tego rozpoznania” (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 1/19). Toteż Sąd Najwyższy nie był uprawniony w ramach postępowania skargowego do badania czy zarzut sformułowany w punkcie (Ib) skargi jest zasadny. Niezależnie od tego i jedynie na marginesie trzeba zauważyć, że Sąd Okręgowy podzielił stanowisko prokuratora wyrażone w zarzucie apelacji, iż Sąd I instancji błędnie przyjął niemożność ustalenia w jakiej dacie powstał po stronie oskarżonych obowiązek złożenia wniosku o upadłość spółki T. S.A. z/s w W.. Sąd odwoławczy zaznaczył jednocześnie, że wniosek apelacyjny nie należy do elementów oznaczających granice kontroli instancyjnej i nie wiąże sądu, co jest poglądem słusznym, jeżeli zważy się na treść art. 433 § 1 k.p.k. (por. także D.

Świecki, w: *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, komentarz do art. 433 k.p.k., teza 6, Lex/el. 2022).

Przechodząc do oceny zasadności pierwszego zarzutu skargi (punkt Ia), należy najpierw rozstrzygnąć kwestię przesłanki orzekania kasatoryjnego, na której oparł się Sąd odwoławczy. W części 5.3.1. uzasadnienia Sąd Okręgowy zaznaczył rubrykę wskazującą, że powodem uchylenia zaskarżonego wyroku jest wzgląd na regułę *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu tego „zaznaczenia” także powołał się na ten przepis, a ponadto wskazał na konieczność przeprowadzenia przez Sąd I instancji postępowania dowodowego w istocie w całości. Nie oznacza to, że podstawą orzeczenia kasatoryjnego Sąd Okręgowy uczynił konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Lektura całego uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego, ze szczególnym uwzględnieniem punktu 4.1. w rubryce 5.3.1., prowadzi do wniosku, że podstawowym powodem uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania była zaznaczona przez Sąd odwoławczy reguła *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k.

Postępowanie Sądu odwoławczego spełnia standard wymagany dla uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r. (I KZP 10/18, OSNK 2018, z. 11, poz. 73), możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. Jednocześnie w wypadku reguły *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. kontrola skargowa obejmuje ocenę prawidłowości

zastosowania tego przepisu pod kątem spełnienia warunku, zgodnie z którym sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. Wymaga to wykazania przez ten sąd, że gdyby nie stwierdzone uchybienie, to mógłby zapaść wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2021 r., IV KS 21/21).

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd odwoławczy dokonał koniecznej dla uchylenia wyroku Sądu I instancji na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. oceny dowodów. Przeprowadził ją w sposób odmienny od Sądu Rejonowego, wykazując w odniesieniu do których dowodów i ustaleń faktycznych ocena Sądu I instancji była błędna. Sąd odwoławczy przeanalizował dowody dotyczące zobowiązań spółki T. S.A. z/s w W.. Odniósł się w tym przedmiocie zarówno do sprawozdania Tymczasowego Nadzorca Sądowego P. L., jak i opinii biegłego W. D.. Oceniał ponadto kwestię wymagalności zobowiązań przedmiotowej spółki względem m.in. P., P.T1, R. . Sąd Okręgowy wskazał także na wynikające z akt sprawy istnienie nieuznanych za sporne zobowiązań wobec innych jeszcze podmiotów gospodarczych (np. E. sp. j.), które pozostawały poza zainteresowaniem Sądu *meriti*. Sąd odwoławczy uznał też za błędną ocenę wyjaśnień oskarżonego, które zostały obdarzone wiarą w sytuacji, gdy pozostawały w sprzeczności z dowodem z dokumentu – odpisem nakazu zapłaty. Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena dowodów zmierzała do konkluzji, że stanowisko Sądu Rejonowego o zastosowaniu zasady *in dubio pro reo* nie zasługuje na aprobatę. Tym samym Sąd odwoławczy wprost podważył podstawę wyroku uniewinniającego. To właśnie naruszenie art. 5 § 2 k.p.k. przez Sąd I instancji stanowiło podstawę do wydania wyroku kasatoryjnego na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. Jednocześnie taka konstatacja uzasadnia wyrażone zapatrywanie o potrzebie przeprowadzenia ponownie postępowania dowodowego przez Sąd I instancji.

Sąd odwoławczy uznał zarzut apelacji oskarżyciela publicznego za zasadny o tyle, że doprowadził on do uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania. Niewątpliwie prokurator w apelacji zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, prowadzący do przyjęcia, że nie można było ustalić daty powstania obowiązku oskarżonych co do zgłoszenia wniosku o upadłość

spółki, co miało wpływ na ich uniewinnienie. Tym samym prokurator za pośrednictwem zarzutu z art. 438 pkt 3 k.p.k., kładąc nacisk na ustalenia faktyczne i ocenę dowodu z opinii biegłego W. D., podważał tę samą okoliczność, którą Sąd odwoławczy ocenił ostatecznie jako naruszenie art. 5 § 2 k.p.k. Istotą zarówno apelacji prokuratora, jak i stanowiska Sądu odwoławczego jest to, że Sąd Rejonowy błędnie uniewinnił oskarżonych, powołując się na brak możliwości ustalenia daty powstania ich obowiązku złożenia wniosku o upadłość spółki, a tym samym dat i kolejności wymagalności konkretnych bezspornych zobowiązań.

Sąd Najwyższy z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k. nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu skargowym jest bowiem bardzo ograniczony. Postępowanie to ma na celu jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., III KS 1/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2021 r., V KS 13/21). Mając na względzie poczynione powyżej uwagi należy uznać, że w sprawie K. R. istniały podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego i zostały one należycie wskazane i uzasadnione przez Sąd Okręgowy. Ma to miejsce nawet pomimo, iż Sąd ten nie przesądził kategorycznie, że należy wydać wyrok skazujący wobec oskarżonego. Sąd odwoławczy wyraźnie bowiem podważa podstawę uniewinnienia (art. 5 § 2 k.p.k.) i wskazuje na liczne uchybienia dowodowe Sądu I instancji, prowadzące do takiego rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe należało orzec tak jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[as]